Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Monumentnummer*: 532336

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	16 september 2016
Kadaster deel/nr	82773/40

*Woonplaats**	*Gemeente**	*Provincie**
Utrecht	Utrecht	Utrecht

Locatienaam	*Locatieomschrijving*
Utrecht	Fort Blauwkapel

*Kadastrale gemeente**	*Sectie**	*Kadastraal object**	*Appartement aanduiding*	*Grondperceel*
Utrecht	H			2208

*Omschrijving***

Cluster 33. Bomvrij gebouw I / Schuilplaats.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

BOMVRIJ GEBOUW I / SCHUILPLAATS als noordelijkste van twee in de oostelijke courtinewal gelegen, aardgedekte bouwwerken. Een schuilplaats is een onderkomen voor militairen tijdens een beschieting. Met de toename van de draagwijdte van het geschut, de kracht van de inslagen van projectielen en de explosieve kracht van (brisant)granaten werd het steeds moeilijker weerstand te bieden tegen beschietingen. Verzwaring van metselwerk, toepassing van schokabsorberende metselsystemen (onder meer door middel van bogen), flauwe hellingshoeken en gebogen of juist puntige vormen, gebruik van beton - en later van gewapend beton - in steeds zwaardere uitvoering, was een van de manieren om de vestingwerken bestand te houden tegen toenemende aanvalskracht. Bovendien was het aanbrengen van aarddekkingen een goed middel gebleken om de energie te absorberen of te dempen. Dit is de reden waarom vele gemetselde of betonnen werken van een aardlaag of een frontbescherming van zand of aarde zijn voorzien. Afhankelijk van de periode van ontstaan - en daarmee van de te verwachten inslagkracht van projectielen - werd van 'bomvrije gebouwen' gesproken, wanneer ze werden geacht bestand te zijn tegen een van tevoren bepaald aantal inslagen van zwaar kaliber. Het bouwwerk ligt dicht bij gebouw M

in de wal, ten noordoosten van de kerk.

Omschrijving

In baksteen opgetrokken BOMVRIJ GEBOUW I / SCHUILPLAATS daterend van de periode 1873-1875; grotendeels in de wal opgenomen en hierdoor aan drie zijden en bovenop met aarde gedekt. Alleen een gevel aan de westzijde en vrijwel haaks naar voren dalende vleugelmuren.

Waardering

Het BOMVRIJ GEBOUW I / SCHUILPLAATS van het Fort Blauwkapel is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op: a. het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw), b. de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (19de eeuw).

Het betreft hier een onderdeel dat dateert van omstreeks 1874 en dat geldt als een voorbeeld van een bomvrije schuilplaats voor manschappen.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.

* Het onderdeel is representatief omdat het een goed voorbeeld is van een klein bomvrij bouwwerk op een fort uit het laatste kwart van de 19e eeuw.

* Het onderdeel is goed bewaard omdat kenmerkende onderdelen behouden en herkenbaar zijn gebleven.

Hoofdcategorie	*Subcategorie*	*Functie*
Verdedigingswerken en militaire gebouwen	Bomvrij militair object	